

Aanbevelingen Maatschappelijk Middenveld-instrumenten

Aanbevelingen voor het instrument tegengaan geweld tegen vrouwen en ondersteuning vrouwenrechtenverdedigers in het Beleidskader Samenwerking Maatschappelijk Middenveld

Maart 2025

Op 20 februari 2025 informeerde de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking de Tweede Kamer met de [nieuwe beleidsnota over haar plannen voor het Nederlandse ontwikkelingsbeleid](#). Eerder informeerde de Minister de Tweede Kamer op 21 januari 2025 middels de [Kamerbrief t.b.v. commissiedebat Toekomst samenwerking met maatschappelijke organisaties in ontwikkelingshulp](#) en daarvoor op 11 november 2024 middels de [Kamerbrief over de Toekomst samenwerking met maatschappelijke organisaties in ontwikkelingshulp](#).

WO=MEN Dutch Gender Platform deelt bij dezen aanbevelingen voor de instrumenten op het gebied van mensenrechten, die momenteel in ontwikkeling zijn als onderdeel van het nieuwe Kader Samenwerking Maatschappelijk Middenveld. Deze aanbevelingen zijn gebaseerd op de specialistische kennis, expertise en jarenlange praktijkervaring van onze lidorganisaties en hun lokale partners in het mondiale Zuiden. Naast deze aanbevelingen zijn er ook aanbevelingen gedeeld voor het instrument “vrouwen, vrede en veiligheid”, en de twee handel gerelateerde instrumenten “stimuleren vrouwelijk ondernemerschap” en “bevorderen schone en eerlijke handel”.

Het is positief dat het instrument 'Tegengaan geweld tegen vrouwen en steun aan vrouwenrechtenverdedigers' zich specifiek op vrouwenrechtenverdedigers richt en daarbij oog heeft voor hun specifieke positie en behoeften. Daarbij is het wel belangrijk om op te merken dat zonder een eigenstandig budget voor vrouwenrechten en gendergelijkheid (artikel 3.2), de potentiële impact en effectiviteit van het instrument in het beleidskader op vrouwenrechten en gendergelijkheid minder sterk zal zijn. Ook constateren we dat bij voorbaat specifieke handelwijzen worden uitgesloten om sociale vooruitgang te bereiken, specifiek pleitbezorging en beleidsbeïnvloeding op internationaal niveau en in Nederland, waarmee eerder juist bewezen duurzame resultaten zijn behaald. Daarnaast zal het voornemen om het drempelcriterium op te hogen naar 50% niet-BZ-inkomsten juist de toegang voor kleine, vaak door vrouwen geleide, lokale en specialistische organisaties tot de instrumenten bemoeilijken. Deze maatregelen zullen ook de effectiviteit van het nieuwe beleidskader belemmeren, inclusief de effectiviteit van de instrumenten gericht op handel.

Overkoepelende aanbevelingen voor het Beleidskader Samenwerking Maatschappelijk Middenveld

- Minstens 85% van alle externe acties hoort bij te dragen aan gendergelijkheid en vrouwenemancipatie, in lijn met bestaande richtlijnen uit het Europese Gender Actieplan (III). Dit geldt dus ook voor alle instrumenten binnen het beleidskader.
- Om de potentiële positieve impact van de instrumenten te vergroten is het belangrijk dat de expertise en ervaring van vrouwenrechtenorganisaties, andere maatschappelijke organisaties en vakbonden op betekenisvolle wijze geconsulteerd wordt bij de ontwikkeling van deze instrumenten.
- Om effectief geweld tegen vrouwen tegen te gaan en vrouwenrechtenverdedigers te ondersteunen, moeten we juist nu met het wegvallen van de financiering van USAID, redelijk zijn in de eisen die we stellen aan de financiering van organisaties uit het mondiale Zuiden. Zij kunnen er namelijk het beste voor zorgen dat de behoeftes van hun gemeenschappen meegenomen worden en interventies efficiënt zijn.
- Behoud het drempelcriterium niet-BZ-inkomsten voor maatschappelijke organisaties op 25% zodat hiermee geen onnodige drempels worden opgeworpen voor kleine, vaak door vrouwen geleide, lokale en specialistische organisaties met relevante expertise en netwerk.

Over WO=MEN Dutch Gender Platform

Ruim 60 organisaties en 125 professionals zijn verbonden aan WO=MEN Dutch Gender Platform. Dit zijn onder meer ontwikkelingsorganisaties, vrouwenrechtenorganisaties, vredesorganisaties, vakbonden en ondernemers. Samen werken we aan een rechtvaardige wereld waarin gendergelijkheid en de rechten van vrouwen en meiden worden gerespecteerd.

Instrument tegengaan van geweld tegen vrouwen en steun aan vrouwenrechtenverdedigers

De kosten van gendergerelateerd geweld

Seksueel en gendergerelateerd geweld is overal ter wereld een enorm probleem. Wereldwijd krijgt één op de drie vrouwen te maken met gendergerelateerd geweld, zowel offline als in toenemende mate ook online. Dit heeft grote negatieve gevolgen voor hun psychologisch, fysiek, sociaal en economisch welzijn en het kost de maatschappij véél geld. Maar liefst [1.5 triljoen wereldwijd](#). Juist vrouwen in een kwetsbaardere situatie door factoren zoals leeftijd, etniciteit, leven op het platteland, werkzaam zijn in onveilige werkomgevingen, leven in een context van gewapend conflict, of het hebben van een handicap lopen een groter risico hierop. Daarom is een intersectioneel perspectief van groot belang. Dit betekent dat een financieringsmechanisme rekening moet houden met deze verschillende factoren bij het verlenen van ondersteuning en intersectionele, inclusieve en toegankelijke kaders hiervoor moet opstellen.

De rol van vrouwenrechtenverdedigers en de specifieke risico's die zij lopen

Vrouwenrechtenverdedigers spelen een cruciale rol bij het bevorderen en beschermen van vrouwenrechten wereldwijd. Vrouwenrechtenverdedigers vervullen een leidende rol bij het verminderen van structurele ongelijkheden. Hun werk draagt bij aan het verbeteren van het leven van hun gemeenschappen, hun bestaansmiddelen, hun veiligheid en hun leefomgeving. Ze beschikken over onschatbare kennis o.a. omdat ze gemeenschappen en wat er leeft van binnenuit kennen, en bieden effectieve en praktische oplossingen voor urgente problemen ter plaatse.

Maar vrouwenrechtenverdedigers hebben ook specifieke ondersteuning en bescherming nodig, juist vanwege hun vrouw-zijn en vanwege de aard van hun werk. Mensenrechtenverdedigers staan wereldwijd onder druk. Vrouwenrechtenverdedigers hebben echter met [extra risico's en belemmeringen](#) te maken. Ze voeren vaak onbetaald dit belangrijke werk uit. Als gevolg van de wereldwijde krimpende maatschappelijke ruimte worden vrouwenrechtenverdedigers vaker actief door hun eigen overheid gecriminaliseerd. Ze worden vanwege hun werk vervolgd, bedreigd of zelfs vermoord. Vrouwenrechtenverdedigers hebben in groeiende

mate te maken met wijdverspreid gendergerelateerd geweld zoals (online) stalking, lastercampagnes, bedreigingen, grensoverschrijdend gedrag en fysiek geweld. Hun families en kinderen worden bedreigd om deze vrouwen verder onder druk te zetten.

Vrouwenrechtenverdedigers vormen geen homogene groep: er zijn bijvoorbeeld vrouwelijke land- en milieubeschermers, vrouwenrechtenverdedigers die opstaan voor seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) of vrouwenrechtenverdedigers in conflictsituaties die werken aan vrede en veiligheid. Daarom zijn ook hier een intersectioneel perspectief en context specifieke aanpak van groot belang.

Steun en samenwerking in Nederlands belang

Het is zorgwekkend dat mensenrechtenverdedigers nog te vaak worden genegeerd of vergeten in beleids- en besluitvormingsprocessen. Zonder erkenning en (financiële) ondersteuning kunnen zij niet effectief bijdragen aan de structurele veranderingen die wereldwijd nodig zijn voor vrouwenrechten en gendergelijkheid. Bovendien profiteert Nederland zelf ook van investeringen in het werk van vrouwenrechtenverdedigers en vrouwenrechtenorganisaties.

Inclusieve, rechtvaardige en vreedzame samenlevingen zijn ook stabielere en veiligere samenlevingen. Stabiliteit en veiligheid is belangrijk voor Nederland, zowel met het oog op internationale veiligheid als op internationale handel. Volwaardige en actieve participatie van vrouwen in besluitvorming, van gemeenschap tot nationaal en internationaal niveau, leidt bewezen tot duurzamer oplossingen voor ontwikkeling, veiligheid en vrede. Samenwerking met vrouwenrechtenverdedigers is dus ook een cruciaal onderdeel van ons internationale veiligheidsbeleid. Zo gaan genderadviseurs van het Nederlandse ministerie van Defensie met vrouwenrechtenorganisaties in gesprek voor hun pre-deployment genderanalyse en -training voor mensen die worden uitgezonden op vredesmissies. Hierdoor kunnen zij met een meer volledig en accurater beeld van de situatie ter plekke op pad, wat bijdraagt aan hun veiligheid.

Internationaal staat Nederland bekend als een belangrijke financiële supporter van dit werk. Nederland heeft veel kennis en expertise opgebouwd en beschikt over een sterke informatiepositie die ook cruciaal is om haar buitenlandbeleid goed te kunnen uitvoeren. Door strategisch samen te werken met maatschappelijke organisaties die dagelijks actief zijn binnen lokale gemeenschappen op vrouwenrechten en gendergelijkheid, hebben Nederlandse investeringen een [positieve en langdurige impact](#).

Aanbevelingen

1. Blijf investeren in pleitbezorging en beleidsbeïnvloeding door vrouwenrechtenverdedigers op nationaal én internationaal niveau. Juist voor vrouwenrechtenverdedigers hebben pleitbezorging en beïnvloeding op deze twee niveaus een aantal cruciale functies. Pleitbezorging en beïnvloeding op internationaal niveau geeft vrouwenrechtenverdedigers de mogelijkheid om met (maatschappelijke) organisaties en overheden strategieën uit te wisselen over bijvoorbeeld effectieve vredesopbouw, humanitaire hulp en verdediging van mensenrechten. [Hun kennis wordt gedeeld op internationale besluitvormingsfora](#), zoals de Mensenrechtenraad en de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. Steun voor pleitbezorging en beïnvloeding bij de VN maar ook op EU-niveau geeft vrouwenrechtenverdedigers - wiens stemmen in eigen land niet gehoord worden omdat de eigen overheid ze actief tegenwerkt - veelal de enige mogelijkheid om hun overheid ter verantwoording te roepen. Daarbij komt dat voor lokale organisaties in het mondiale Zuiden het welhaast onmogelijk is toegang te krijgen tot internationale besluitvormingsprocessen zoals bij de VN, in Brussel of Den Haag. Samenwerking met andere, in het mondiale Noorden gevestigde maatschappelijke

organisaties [verbetert die de toegang én maakt deze vaak ook veiliger](#). Voor pleitbezorging in eigen land is het voor hen van belang dat ze zich (publiekelijk) gesteund weten door de inzet van internationale actoren en -media. Het versterkt de invloed op nationale overheden en dient als beschermingsmechanisme.

Verder biedt steun voor pleitbezorging en beïnvloeding op internationaal niveau vrouwenrechtenverdedigers de mogelijkheid om aan politici en beleidsmakers in Nederland zelf hun eigen verhaal te vertellen. Om zelf aan te geven wat zij nodig hebben om hun werk goed te kunnen doen of hoe Nederland ze daar op een slimme en effectieve manier in kan ondersteunen. Dat maakt niet alleen een belangrijk verschil voor vrouwenrechtenverdedigers; voor onze Tweede (en Eerste) Kamer zijn vrouwenrechtenverdedigers een belangrijke informatiebron over wat er in landen, lokale gemeenschappen en samenlevingen daadwerkelijk speelt en welke impact het Nederlandse buitenlandbeleid heeft op de mensen op wie dit beleid gericht is.

2. Investeer structureel en op lange termijn in vrouwenrechtenverdedigers. Bied vrouwenrechtenverdedigers directe, toegankelijke en flexibele financiering om hun werk te waarborgen, inclusief steun en financiering voor beschermingsmaatregelen en kennisuitwisseling. Ze moeten kunnen blijven rekenen op sociale, politieke en financiële steun en bescherming om hun cruciale werk effectief voort te zetten.

3. Ontwikkel lokaal afgestemde en context specifieke beschermingsmaatregelen. Vrouwenrechtenverdedigers hebben steun en bescherming nodig met een gender- en intersectionele lens en afgestemd op hun behoeften en prioriteiten. Bij elke vorm van ondersteuning is het essentieel dat de stem van vrouwenrechtenverdedigers en vrouwenrechtenorganisaties centraal staat, met aandacht voor de diversiteit onder vrouwen. De behoeften en prioriteiten van een vrouwelijke land- en milieubeschermster in Colombia, die strijdt voor behoud van Inheemse gemeenschapsgronden verschilt van die van een vrouwenrechtenverdediger in Oekraïne, die zich inzet voor bescherming van vrouwen en jongeren tegen gendergerelateerd oorlogsgeweld.

4. Investeer in toegankelijke en inclusieve mechanismen voor het voorkomen en aanpakken van geweld tegen vrouwen en meiden die ook onderliggende oorzaken aanpakken. Het is essentieel dat vrouwen, en specifiek ook vrouwen in kwetsbare posities, die de grootste kans hebben om geweld mee te maken, meebeslissen over de meest effectieve aanpak van geweld tegen vrouwen. Het is belangrijk dat hierbij gendergerelateerd geweld en geweld tegen vrouwen in [alle verschijningsvormen](#) (zowel fysiek als online) aangepakt en voorkomen wordt: seksueel geweld, partnergeweld, psychisch geweld, schadelijke praktijken zoals genitale verminking, geweld en intimidatie in de wereld van werk. Vrouwenrechtenorganisaties hebben de specialistische expertise, ervaringskennis en netwerken om het benodigde vertrouwen op te bouwen en hun gemeenschappen te bereiken en mobiliseren.

Overige bronnen

- Cordaid, Peace Brigades International (PBI) & WO=MEN Dutch Gender Platform (2021), Protection of Women Human Right Defenders: [How Diplomatic Missions Can Support](#)
- Cordaid, Peace Brigades International (PBI) & WO=MEN Dutch Gender Platform (2024), Review of the Recommendations for Protection of Women Human Rights Defenders: [Key Findings and Recommendations](#)

Voor meer informatie neem contact op met Anika Snel, a.snel@wo-men.nl.